

Atarrabian, 2010.eko irailaren 24an

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Kintana, Xabier, idazkaria,
Lizundia, Jose Luis, diruzaina,
Sagarna, Andoni, Iker sailburua,
Iñigo, Andres, Jagon sailburua,
Aleman, Sagrario,
Arejita, Adolfo,
Charriton, Pierre,
Davant, Jean-Louis,
Haritschelhar, Jean,
Larre, Emile,
Peillen, Txomin,
Salaberri, Patxi,
Toledo, Ana,
Torrealdai, Joan Mari,
eta Uribarren, Patxi,

Joseba Zabaleta kudeatzailea, Mikel Gorrotxategi eta Patxi Galé, zegozkien gaietan.

Ezin etorriak eta ahalak: Aurelia Arkotxak, ahala L. Oñederra-J. Haritschelharri; Miren Azkaratek, ahala J. Haritschelharri; Patxi Goenagak, ahala J. Haritschelharri; Bernardo Atxagak, aha-

la A. Urrutiari; Joseba Lakarrak, ahala P. Salaberriri; Beñat Oihartzabalek, ahala X. Videgain-J. Haritschelharri; M.L. Oñederrak, ahala J. Haritschelharri-A. Toledori; P. Salaburuk, ahala P. Goenaga-Aurelia Arkotxa-M.L. Oñederrari; Patxi Zabaletak, ahala A. Iñigori; Mikel Zalbidek, ahala A. Urrutiari.

Batzarra goizeko 10etan hasi da Atarrabiako Paz de Ziganda ikastolan, ezkerreko zutabearen ageri diren euskaltzainak bertan direla.

Etorririko euskaltzainak agurtu ondoren, Euskaltzainburuak batzarrari hasiera eman dio.

1. Aurreko akta onartzea. M. L. Oñederraren ohar bat jaso da, uztailearen 23ko 6.7. atalari dagokiona, Urkiolako barne-jardunaldietan, ahoskeraz txosten bat barik, ahoskera batzorde bat abiatzeko proposatu zuela adierazteko. Halaxe jasoko da. Besterik gabe, aurreko batzarraren akta ontzat eman da.

2. Hasi aurrekoak

2.1. **Eguneko programa.** Euskaltzainburuak, Akademiaren gaietan sartu baino lehen, ohar batzuk egin ditu:

- a) **Euskaltzaindiaren Batzarra** goizez besterik ez da izanen.
- b) **Ikastola Mugimendua. Dabilen herria** liburuaren aurkezpena 12:30etan izanen da Paz de Ziganda Ikastolan.
- c) **Ikastolarako bisita**, 13:00etan.
- d) **Atarrabiko Udaletxean** 13:30etan **Pello Gurbindo** alkateak euskaltzainak hartuko ditu.
- e) Arratsaldean, bazkaria udaletxe ondoko elkartean egin ondoren, **Ageriko bilkura** izango da, Paz de Ziganda ikastolako gimnastika aretoan, 17:30etan hasita.

3. **Onomastika. «Euskal Herriko ibaien izenak»; hurrengo zerrenda aurkeztea.** A. Iñigok aurkeztu du. Ondoren, pantailan proiektaturik, P. Galé-k Arabako Ebro ibairako isurkideak, hots, Logroñotik gorakoak, azaldu ditu, horretarako, zalantza kasuetan izan dituen ezbaiak, laguntzak eta argitasunak zehazki emanez. Bizkaiko golkora doazen ibaiak aurrekoan ikusi zirela gogorarazi du. Aldiz, Nafarroara doazenak (**Arakil, Arga...**) hurrengo batean aztertuko dira. Aipatzeko, goitik beherako ordena erabili du, hots, ipar mendebaletik ekialderantz: **Ebro, Puro, Omecillo, Tumecillo, Baia, Vadillo...**

Ibai batzuek beren kokalekuen arabera dituzten izen aldaketak aipatu ditu: **Bayas de Suso /Bayas de Yuso, Zubizola/Undabe, Ibarbaltz/Urkiolaerreka, Zubieta/Zalla, Iuda, Jugalez/Inglares/Juglares**, bai eta agiri zaharren argitan mendeetan zehar dokumentatzen diren izen ezberdinak ere. Kasu bakoitzean, batzordeak bere ustez euskararako formarik egokiena proposatu du. Elkarrizketara pasaturik, lekukotasunik aski ez dagoen kasuetarako, J.L.Lizundiak Calahorrako artxiboetan begiratzea gomendatu du. Bestalde, X. Kintanari fonetikoki euskararekin antz handiena gorde duten aldakiak hautatzea iruditzen zaio egokien. P. Xarrittonek ere iparraldeko kasu batzuk aipatu ditu. Oharrak urriaren 20rako bidali behar direla gogorarazi du A. Iñigok.

4. Argitalpen batzordeari buruzko azalpena ematea

Datozen lau hilabeteetan argitaratuko diren testuen zerrenda aurkeztu du euskaltzainburuak, eta euskaltzainen artean banatu da:

Ikastola mugimendua. Dabilen herria. Jagon bilduma, 10. Irailaren 24an, 12,30etan Atarrabian aurkeztekoa.

Ahotsa, hitzak, hizkuntzak. Euskal Olerki Antologia. Bilbon, Urriaren 8an.

Euskara agerkaria 2009-1, 2009-2.1, 2009-2.2. Urriaren 18an, egoitza.

Erlea aldizkariaren III. zenbakia oso aurreraturik dago eta, segur aski, urriaren bukaeran aurkeztuko da.

Atlasaren 3. liburukia ere bukatua da eta aurten argitara emateko asmoa dago. Aurkezpena Donostian egingo da, eta, ahal bada, Iparraldean ere bai.

Hiztegi Batua, aldiz, Bilbon aurkeztu nahi da, ahal izanez gero, urtearen bukaeran.

Onomastika Batzordeak **Izenak** deritzon sail berri bati hasiera emanen dio. Lehenengo liburukia, **Euskal Herriko Udalen izendegia**, laster plazaratuko da.

Bestetik, **Anaitasuna** aldizkariaren digitalizazio-lana, J.M. Torrealdairen ardura-pean, jada bukatua da, eta hor Bizkaiko Euskal Aldizkari horren historia eta edukia *on line* jarriko dira: Aurkezpena, segur aski, aurtengo azaroan egingo da.

Auspoa bildumaren argitalpen elektronikoa ere, Gipuzkoako Diputazioaren laguntzaz bultzatua, Pello Esnalek aspaldian eginiko lanari esker oso ongi doa, azken tituluak salbuetsirik. P. Charrittonek aita Zavalaren artxiboaz galdetu du. Euskaltzaindiak horretan ez duela zer ikusirik, ez eta jabegorik ere, erantzun zaio.

Webgune berria urtearen amaierarako sarean sartu nahi litzateke, euskaltzain gutzien berri emanez: lanak, batzordeak, artikuluak etab.

5. Euskera agerkariari buruzko azalpena ematea

Euskaltzainburuak **Euskera**, Akademiaren agerkari ofiziala, gaurko premietarako egokitu eta eraldatzeko bidean, orain arte egin diren pausoak azaldu ditu.

Jada, horren **Idazketa Batzordea** eratu da, ondokoek osatua: Andres Urrutia, Zuzendaria. Ana Toledo, Idazkaria eta Rikardo Badiola, Idazkari teknikoa. **Kideak:** A. Arejita, J.B. Coyos, J.A. Lakarra, A. Sagarna, P. Salaberri eta M. Zalbide. Horrez gainera, **Aholku Batzorde bat** ere izango du, Euskal Herriko unibertsitateetako, kanpoko beste unibertsitate eta erakunde batzuetako eta kultura munduko 30 kidek osatua. Batzorde tekniko bat ere izango du, Jon Artzak eta Pruden Gartziak osatua.

Euskera berriztatzea era bereko argitalpen zientifiko akademikoen irizpideekin bat etortzeko asmoarekin egin da. Horretarako, aldizkariaren egitura, barne-sailkatzea, atalketa, indexazioa etab. birmoldatu dira, bai eta aldizkariaren ebaluazioa egin ere.

Azala eta barrua aldatu dira. Nazioartean hedadura handiagoa eta errazagoa lordezan, hemendik aurrera lau hizkuntzaz idatziko da: orain arteko euskaraz, espainieraz eta frantsesez gainera, ingelesez ere publikatuko da. Gutxienez artikulu zientifiko guztien laburpenak lau hizkuntzotan eskainiko dira

Artikuluak idazteko, idaztarau estandarrak jarri dira, partaide guztiek originalak aurkeztean bete beharrekoak. Urtean 3na zenbaki aterako dira. 1.an urteko lehen sei hilabeteetako lanak. 2. zenbakian: ikerketa-lanak eta 3.ean azken sei hilabeteetako lan eta agiriak. Zenbaki bakoitzetik 700 ale kopurua aterako da

Kalitatea neurtzeko, artikulu bakoitzeko bina ebaluatzaile izendatuko dira, eta horien txostenak eskuratu eta gordeko dira. Latindex irizpideak jada betetzen dira eta, ondorioz, agerkaria indexazio bidean jarri da. *Euskera* agerkariaren 2009. urteko lehen zenbakiak CSIC erakundeari bidali zaizkio, prozesu horri segituz.

Asmoak asmo, eraberritzea bidean da, aurreikusten diren bitarteko batzuk (idazketa-batzordearen aldian aldiko bileren maiztasuna, jarraipena, zabalkundea eta beste erakundeekiko trukaketak egitea, adibidez) oraindik eginkizun badira ere.

J.M. Torrealdaik aldizkariaren gehieneko orri-kopuruaz galdetu du: 500 orrialde inguru erantzun dio A.Urrutiak

J.L. Lizundiak zorionak eman dizkio aldizkariaren batzordeari, eta iradokizun batzuk egin ditu, horien artean lan baliotsu batzuk, inoiz aldizkari lokaletan argitaratzen emanak, lekukotasunak edota ikerketak ere argitaratzeko. Idazketa-batzorde aholkulari, eta batzordearen osakide guztiei zorionak ematea erabaki da.

6. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak. Oztopoak eta adibideak. Batzorde ahaldundua. Hiztegi Batuaren 3. argitalpenaren berri ematea. Andoni Sagarnak orain arte egindako lana pantailan erakutsi eta azaldu du. Argi utzi du, aspaldiko urteotan euskal literaturak, irakaskuntzak eta hedabideek harturiko indarrari esker, gure hizkuntzak izandako elkartze eta batasun-bultzada nabarrena, eta, horregatik, euskalkiak markatzeko orain arte erabiliriko mugek eta irizpideek gero eta zentzu txikiagoa dutela. Horrexegatik, e. eta h. marken erabilera, maiz zalantzakoa eta problematikoa gertatzen dela, eta horri buruz Euskaltzaindiak

agian erabaki gaurkotuagoak hartu beharko ditu. Nolanahi ere den, lanak martxa onean doazela azpimarratu du.

Bestalde, **Hiztegi Batuaren 3. argitaraldia** dela eta, aurreko edizioetan baino askoz ere hitz gehiagorekin hornitua, lantaldeak jada oharrrik jaso gabeko hitzen zerrenda prestatua eta onartua daukala jakinarazi du du.

7. Eskuaratekoak

7.1. Batzar egutegia: Urri-abenduko programa banatu da.

7.1.1. Urriaren 30ean, larunbatean, Baionan, Udaletxean.

Goizeko 9:00etatik 10:30etara. Hileko batzar arrunta.

10:30etatik 13:00etara: Xarles Videgainen sarrera-hitzaldia.

13:00 – aurrera: Zintzurra bustitzekoa eta Bazkaria

7.1.2. Azaroaren 26an Bilbon. Hileko batzar arrunta.

7.1.3. Abenduaren 17an, Zarautzen, Hileko batzar arrunta. Arratsaldean ageriko bilkura. Zarauzko Frantziskotarren komentuaren 400. urteurrenean.

8. Azken ordukoak

8.1. Idazkari-ordearen lana-uztea

Pello Telleriak, orain arteko idazkariordeak, bere lanpostua utzi eta berriz ere administrazio publikora itzuli dela jakinarazi du Euskaltzainburuak. Horren hutsunea betetzeko, jada pauso batzuk eman direla azaldu du. Berria hautatu eta izendatzen ez den artean, Idazkariordearen lana Kudeatzaileak beteko ditu Idazkariaren laguntzarekin.

Era berean, zuzendaritzari ahala ematen zaio lanpostu hori betetzeko tramiteekin segitzeko.

8.2. Egoera ekonomikoaren berri eta murrizketak: J.L. Lizundiak azaldu duenez, aspaldion ekonomian pairatzen den krisia dela eta, Euskaltzaindiari diru-sostengua ematen dieten erakundeek, neurri ezberdinetan bada ere, beren laguntzak urritzea erabaki dute. Hori dela eta, Zuzendaritzako kideen eta, oro har, euskaltzain guztien sariak eta batzordekideen dietak hemendik aurrera murriztea erabaki da. Azken 3. hiruhilabetekoan beherapena % 7'5koa izango da.

8.3. Txikiak handi manifestua. Nafarroako ikastolen jaialdiaren inguruan, hizkuntza txikien eta eleaniztasunaren aldeko aldarrikapen bat atera nahi da. A. Iñigok horren mamia eta helburuak laburki azaldu ditu. Euskaltzainburuak argi esan du Akademiak, erakunde den aldetik, ez duela era horretako manifestuak sinatzeko ohiturarik, baina, horren helburua ikusita, euskaltzainen artean atxikimendu-orriak banatuko direla, euskararen aldeko adierazpena denez gero horrela nahi duten euskaltzainek sina ditzaten. Inprimakiak banatu zaizkie euskaltzainei.

8.4. Liburuak:

Irteeran bi liburuok banatuko dira:

Euskaltzaindiaren argitalpenen katalogoa, eta

Ikastola mugimendua. Dabilen herria liburuaren aurkezpena

Bilera 12,15ean amaitu da.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria

Atarrabian, 2010.eko irailaren 24an

2010. Urteko *Nafarroa Oinez* dela eta

Ageriko bilkura

Atarrabian, 2010eko irailaren 24an, Atarrabiako Paz de Ziganda ikastolan, *Nafarroa Oinez* 2010 dela eta, Ageriko bilkura egin du Euskaltzaindiak, arratsaldeko 17:30ean.

Bildu direnak:

Euskaltzain osoak: Andres Urrutia euskaltzainburua, Xabier Kintana idazkaria, Andoni Sagarna Iker sailburua, Andres Iñigo Jagon sailburua, Sagrario Aleman, Patxi Salaberri, Ana Toledo eta Patxi Zabaleta.

Euskaltzain urgazleak: Mikel Bujanda, Paula Casares, Aingeru Epaltza eta Manu Ruiz Urrestarazu.

Kudeatzailea: Joseba Zabaleta.

Batzordekideak: Erramun Osa Sustapen batzordeko idazkaria.

Euskaltzaindikoko langileak: Amaia Okariz.

Urtero bezala, *Nafarroa Oinez* festarekin bat egin du Euskaltzaindiak, Atarrabiako Paz de Ziganda ikastolan hainbat ekitaldi eginez. Goizean, Euskaltzaindiaren osoko batzarra egin da, Paz de Ziganda ikastolan. Gero, *Ikastola mugimendua. Dabilen herria* liburua aurkeztu da. Horren ostean, euskaltzainek ikastola bisitatu eta gero Udaletxera joan dira, Pello Mirena Gurbindo Atarrabiako alkateak bertan hartu baititu. Eta azkenik, arratsaldean, ikastolan, ageriko ekitaldia egin dute elkarrekin Euskaltzaindiak eta Paz de Ziganda ikastolak.

Iñaki Erroz ikastolako zuzendariak hasiera eman dio ageriko ekitaldiari. Euskaraz bizitzeko eskubidea aldarrikatzeaz gain, gure hizkuntzak kultur ondare gisa duen

balioaz ere hitz egin du Errozek, «Euskal Herrian eta Euskal Herritik kanpo. Munduz mundu esamoldearekin –amaitu du– gure identitate propioa izatea, gure kasuan euskalduna, eta mundura zabalik egotea erabat bateragarria direla adierazi nahi dugu».

Ondoren Patxi Salaberri –«Iruñerriko euskararen ezaugarriak»–, Patxi Zabaleta –«Jorge Cortes Izal, *Euskariako berritzailea*»– eta J. Iñaki Etxezarreta –*Ikastola mugimendua. Dabilen herria* liburuaz azalpena emanez– mintzatu dira. Azken hitzak Andres Urrutia euskaltzainburuak esan ditu.

Ekitaldiak iraun bitartean, Paz de Zigandako ikastolako abesbatzak kanta bi eskaini ditu: *Nere herriko neskatxa maite* eta *Eperrak*.

Bere hitzaldian, Patxi Salaberri euskaltzainak Iruñeko bertako euskararen inguruan mintzatzea zaila dela nabarmendu du, «hagitz testu gutxi ditugulako eta, beraz, hiriko hizkera nolakoa zen ongi ez dakigulako».

Bestalde, azpimarratu duenez, «kontuan hartu beharra dago Iruñean, dokumentazioa dagoenetik, anitz lekutako jendea bizi izan dela, eta ez naiz bakarrik XII. mendean geroz guregana etorri ziren frankoek ari. Izan ere, Iparraldekoak, gaztelaniako dokumentazioan «basco»-tzat jotzen diren horiek asko ziren Nafarroako hiriburuan, eta Nafarroa Garaiko herrietako jendeak ere ugariak ziren. Honek, dudarik ez dago, bortizki eraginen zion Iruñeko euskarari, eta inguruko zendea eta ibarretako hizkeretarik bereziko».

Horiek horrela, hainbat testu labur irakurri ditu, eta azkenean Iruñerriko euskararen ezaugarri batzuk aipatu ditu: diptongo batzuk, zenbait soinuren tokialdatzea, bukaerak... Aipatutako ezaugarri gehienak, azpimarratu duenez, gaur egun ezin dira euskara batuan, erabili «arauak emanak direlako. Beraz –gaineratu du– galdera da: zer atera dezakegu Iruñerriko euskara galdutik hizkuntza estandarrean sartzeko? Nire irudiko erantzuna hau da: hiztegia eta esamoldeak balia ditzakegu».

Horren ostean, Patxi Zabaletak Jorge Cortes Izal, *Euskariako berritzailea* izeneko hitzaldia eman du. Cortes euskaltzain urgazlea zen eta aurtengo urtarrilean hil zen. Iruñean. Ikastolen mugimenduaren bultzatzaile handienetarikoa izan zen Jorge Cortes Nafarroan, etengabeko lan isila egiten.

1963an egin zituzten Nafarroako lehenengo ikastola zabaltzeko ahaleginak, baina ekimenak ez zuen aurrera egin, eta handik bi urtera, 1965ean, Euskalerriaren Adiskideen Elkarteak ikastola bat eratu zuen, eskuliboki bertako kideen seme-alabentzat. Hasieran Nuestra Señora de Ujué izena zeraman, baina gero Paz de

Ziganda izatera pasa zen. Halere Elkartea zatitu egin zen, eta Jorge Cortesen gidaritzapean San Fermin ikastola sortzeari ekin zioten. Ikastola horren buru ere izan zen, gurasoek hautatua eta ikastola honetako lehenbiziko ikasleetakoak izan ziren bere semeak. Laster zabaldu zuten ikastolen mugimendua Nafarroa osora.

Nafarroako Diputazioaren Príncipe de Viana erakundeko «Fomento del Vasconce» sailean parte zuzena izan zuen, euskararen sustatze lanetan eta erakundearen izena zeraman aldizkariaren euskarazko gehigarrian batik bat. Amadeo Marco, Miguel Javier Urmeneta eta abarren laguntza lortu zuen Euskararen Sail horretatik Nafarroan euskara sustatzen eta zabaltzen joateko, eskola munduan bereziki. Jorge Cortes Izal Euskalerrria Irratiaren sortzaileetarikoa ere izan zen.

J. Iñaki Etxezarreta, Ikastolen Elkarteko aholkulariak aurkeztu du, arratsaldeko ageriko ekitaldian, *Ikastola mugimendua. Dabilen herria* liburua. Liburu hau Euskaltzaindiaren Jagon bildumaren 10. zenbakia da. Euskaltzaindiaren eta Ikastolen Elkartearen arteko lankidetzaren emaitza berria hain zuzen. Bertan, ikastolen izaera kolektiboa kontatu nahi da, ikastolen eta gizartearen arteko elkarrekintzarekin batera. Ikastolen historia sozialaren saioa da.

Hortaz, lan honek ikastolen historia sozialarekin zerikusia duten datuak, gertaerak, lekukotzak eta aburu kontrajarriak biltzen ditu, besteak beste. Bai ikastola oso azaletik ezagutzen duen irakurleak, eta bai adituak ere, ikastola mugimenduaren ikuspegi osoa aurkituko dute, eta orain arte jakinak ziren datu askorekin batera, behin ere jaso gabe zeuden gertaera, adierazpen, lekukotza zuzen eta ikuspegi desberdinen berri izango du.

Ikastola mugimendua 50 urte bete ditu. Alegia, XX. mendearen lehen erdiko ahaleginen ostean, Azkuek, Muñoak, Euzko Ikastola Batzak, Elbira Zipitriak, Julita Berrojalbizek eta bestek eragindako saioen ondotik, gaur egun eta euskal lurralde guztietan ezagutzen den ikastola mugimendua 1960an abian jarri zen.

Ikastola mugimendua. Dabilen herria liburua ikastola mugimenduaren barruko eta kanpoko ibilbidearen berri ematen duen txosten zabala eta zehatza da, eta euskal herritarren ibilbidearekin batera egindako jarduna agertzen ahalegindu da.

Baina bada besterik ere. Oso ekarpen garaikidea bada tartean. Saioaren 8. kapituluak, «Ikastola ereduak, 50 urteko gizarte-berrikuntzaren adibide» izenburukoan, Ikastolen Elkarreak azken hamarkada honetan bere idazkietan argudiatu duen tesia jasotzen du, hots, ikastolak eredu direla dioen tesia, euskal hezkuntzaren eskola-ekintza eta gizarte-ekintza garatzen dituen eredu propioa eraiki dutela.

Ildo beretik, planteatzen da ikastola bakoitzak eta ikastolek, hots, ikastola mugimenduak, hezkuntzaren eta hizkuntzaren muga soilak gainditzen dituztela eta gertaera sozial osoa bihurtu dela.

Amaitzeko, Andres Urrutiak hartu du hitza: «Euskalduntasunean iraun, belau-naldi berriei erakutsi, euskara nonahi erabili... gaur ere bizi-egitasmo baten arrazoiak dira. *Nafarroa Oinez*-en leloa gogoratuz, euskara munduz mundu doa eta bidaia horretan Euskaltzaindiaren goiburua ere erabilgarria dela uste dut, ekin eta jarrai», esan du euskaltzainburuak.

Andres Urrutia euskaltzainburuaren hitzekin bukatu da 2010. urteko *Nafarroa Oinez* dela eta egin den ageriko bilkura, arratsaldeko 19:00etan.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria